

Vijf vragen over permacultuur

Hovenier Willem Roozing licht toe

2015 is het Jaar van de Bodem. De bodem die in Nederland intensief wordt gebruikt. Niet alleen in de landbouw, maar ook in de steden met allerlei kabels en leidingen erin en veelal bedekt met stenen en asfalt. We zullen duurzamer met de bodem moeten omgaan, anders verdwijnt het fundament voor ons voedsel, de natuur, energie, wonen, water enzovoorts. De oplossingen zijn volgens Willem Roozing te vinden in de permacultuur. We stelden hem er vijf vragen over.

Tekst en foto: Annemieke Bos

Wat is permacultuur?

“Het is een techniek van ontwerpen voor het creëren van een leefomgeving die gebaseerd is op de ecosystemen die in de natuur voorkomen. Uitgangspunten zijn: ecologisch duurzaam en economisch stabiel. Een belangrijke toepassing is de voedselproductie waarbij deze technieken naast een overvloedige opbrengst ook goede oplossingen bieden om de verschraving van onze bodem tegen te gaan. Permacultuur biedt echter ook vele kansen en oplossingen voor bijvoorbeeld het verbeteren van de waterhuishouding, het herstellen van

door de mens beschadigde landschappen en zeker ook bij het inrichten van onze eigen woonomgeving. Dan gaat het om het bewaren van de biodiversiteit, het beschermen en verrijken van de grond, zuivere lucht en schoon water, duurzame energie, recycling. Maar het gaat nog verder dan dat. Naast de zorg voor de aarde is de zorg voor mensen een aspect. Permacultuur stimuleert een sociale economie, waarin mensen betrokken zijn bij elkaar, kennis, diensten en producten delen. ‘Deel de overvloed’ is het motto. Denk bijvoorbeeld aan een tuin waaruit je volop voedsel, zaden

en planten kunt oogsten en deelt met elkaar.”

Waar komt deze werkwijze vandaan?

“Het is geen nieuwe hype. Het is in de jaren zeventig van de vorige eeuw ontwikkeld aan de universiteit van Tasmanië (Australië) om een oplossing te vinden voor een groot aantal problemen zoals verwoestijning en bodemerosie, veroorzaakt door de monocultuur in de landbouw. Men begon toen natuurlijke ecosystemen te bestuderen en ontwierp methoden om die systemen na te bootsen, bijvoorbeeld voor voedselvoorziening.

Tips uit de permacultuur

- Meng de bovenste lagen van de grond niet door elkaar: de natuur bouwt een krachtige en vruchtbare bodem op door telkens organisch materiaal op de toplaag te deponeren.
- Volop mulchen (het afdekken van de bodem rondom een plant met organisch materiaal): dit voorkomt nieuw onkruid, het werkt isolerend, voorkomt uitdroging. Er hoeft dus minder water te worden gegeven. Ook levert de afbraak een constante, langzame bemesting en bodemverbetering op.
- Kies planten en organismen die meerdere functies vervullen, zoals voedselvoorziening (voor mens en dier), bouw materiaal, brandstof, windkering maar zeker ook sierwaarde en welbehagen in een woonomgeving.
- Kies combinaties die elkaar kunnen versterken en/of helpen zoals bijvoorbeeld bij het aanleveren van voeding.
- Produceer geen afval.
- Stimuleer wisselwerking: keukenafval komt op de composthoop waar het wordt omgezet in meststof voor de groentetuin.
- Bevorder diversiteit: een gemengd systeem met vele planten en biotopen is sterk en veerkrachtig.

Het motto van permacultuur is ‘Deel de overvloed’; in dit geval overgebleven appels na de oogst.

In Nederland is Fransjan de Waard een deskundige op dit gebied. Hij schreef onder andere het boek ‘Tuinen van Overvloed’. Dat heeft mij heel erg geïnspireerd. Er zijn zoveel veranderingen gaande: het klimaat, de manier waarop we kijken naar wonen, werken, ons voedsel. Neem stadslandbouw, dat nu zo in opkomst is. Mensen willen wonen in de stad, en daar gebruikmaken van lokale voedselvoorziening. In alle veranderingen ontbreekt naar mijn idee de hovenier. Die hoor en zie ik te weinig, terwijl hij een spilfunctie zou kunnen vervullen.”

Wat kun je er als hovenier mee?

“Heel veel, als je ervan uitgaat dat de natuur in de basis perfect is. Die regelt zichzelf. Wij mensen vinden dat we moeten schoffelen, snoeien en ongedierte met pesticiden moeten bestrijden. Als je een tuin, park of wat voor ruimte dan ook, slim ontwerpt en inricht, waarbij je de natuurlijke ecosystemen nabootst of weer terugbrengt, dan is dat allemaal niet nodig. Dan kun je met een minimale inspanning een maximale opbrengst hebben. Het begint allemaal met goed kijken: observeren hoe de natuur in een gebied werkt. Onderzoek grondig het klimaat, de grond, de flora

en fauna en vooral de drie basisfactoren: zon, water en wind in verschillende jaargetijden. Hoe meer je daarover weet, hoe beter je een ontwerp kunt maken waarin je gebruik maakt van al die elementen en hun functies. Een heg bijvoorbeeld, biedt beschutting, schaduw en privacy, maar produceert ook voeding voor de bodem en voor vogels, net als nestmateriaal. Bovendien houdt hij water vast. Door de dingen zo te kiezen en te plaatsen dat ze meerdere functies vervullen, krijg je een compleet systeem waarin elementen samenwerken en elkaar versterken. Voor een hovenier zijn heel veel van deze dingen vanzelfsprekend. Je kunt het je snel eigen maken. Daarom liggen er ook zoveel kansen!”

Wat voor kansen zie jij dan?

“We kunnen er onze rol als hovenier belangrijker mee maken. De natuur regelt zich weliswaar zelf, maar vaak is wel enige technische sturing nodig. Onze kennis van bodemleven, beplanting en hoe je alles met elkaar integreert is daarbij essentieel. Dat levert veel specifiek werk op dan het allround werk met bestraten en timmeren. Er ligt ook een belangrijke voorlichtende en begeleidende rol. Neem van mij aan: als je je

deze werkwijze gaat begrijpen, dan zijn de vervolgstappen vanzelfsprekend. Het maakt ons werk véél interessanter.”

Zit er een verdienmodel in?

“Jazeker! En dat kan ook kleinschalig zijn. Zelfs op een balkon kun je ecosystemen aanleggen. Interessant is bijvoorbeeld ‘backyardfarming’ waarbij je met een goed doordacht systeem voor klanten een moestuin aanlegt en onderhoudt. De permacultuur werkt met veel meer planten, vooral meerjarige, waardoor zo’n groentetuin niet alleen een bron is van gezonde voeding, maar ook een enorme ontdekkingsreis van geuren, kleuren en smaken. Geweldig om klanten dit te laten beleven in hun eigen tuin. Er zijn zeker ook veel raakvlakken met het VHG-concept De Levende Tuin. Kortom: als er één organisatie is die er belang bij heeft is het wel Branchevereniging VHG!” ■

Geïnteresseerd in permacultuur? Lees het boek ‘Tuinen van Overvloed’ van Fransjan de Waard of kijk op Youtube naar Geoff Lawton’s *Guid to Permaculture Design*. Veel informatie en inspiratie is ook te vinden op www.permacultuurnederland.org